

KÜLTÜR POLİTİKALARI EKSENİNDE KAMU-STK İLİŞKİLERİ

VAKA ANALİZİ

S İ V İ L
T O P L U M
İ Z L E M E
R A P O R U
2 0 1 3

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
Third Sector Foundation of Turkey

TÜSEV'in hazırladığı Sivil Toplum İzleme Raporu 2013 Hollanda Başkonsolosluğu'nun Matra Programı kapsamında sağlanan finansman desteğiyle gerçekleştirilmektedir.

Türkiye'nin kültür politikası Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Kasım 2013'de Avrupa Konseyi'ne sunulmuştur. Kültür-sanat alanında faaliyet gösteren STK'lar sunulan kültür politikasının etkili istişare süreçleri sonucunda hazırlanmadığını belirtmektedir. Ulusal düzeyde uygulanacak kültür politikasının bu alanda faaliyet gösteren STK'ların görüşleri alınarak hazırlanması ve yerel yönetimler seviyesinde de uygulanması gerekmektedir.

Kültür-sanat alanında çalışan STK'ların elverişli bir ortamda faaliyet gösterebilmeleri için kamu kuruluşlarının ilgili yasal düzenlemeler ve destek mekanizmaları aracılığıyla altyapı sağlayıcı ve sistem kurucu faaliyetler gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Bu faaliyetler, kültür-sanat yapılarının özerkliğini ve sanatçıların ifade özgürlüğünü güvence altına almak önkoşuluyla meydana gelmelidir. İzleme 2013 kapsamında görüşülen STK'lar, ifade özgürlüğünün uluslararası standartlar doğrultusunda güvence altına alınmasının kültür-sanat yapılarının elverişli ortamda faaliyet göstermesi için bir zorunluluk olduğunu belirtmektedir.

Mevcut mevzuat, kültür-sanat yapılarının örgütlenme faaliyetlerini ihtiyaçları doğrultusunda geliştirmeleri için gerekli esnekliği sağlamamaktadır. Sivil toplum özelinde dernek ve vakıf dışında bir örgütlenme seçeneği sunmayan ve bürokratik yükümlülükler getiren mevzuat, kültür-sanat yapılarının ihtiyaç duyduğu özerk yapılara izin vermemektedir. Altyapı sağlayıcı ve sistem kurucu destekler sunma kapsamında, Kültür ve Turizm Bakanlığının bütçesi ve genel bütçe içindeki payı düşünüldüğünde mevcut bütçelerin arzulan destekleri karşılamaya yeterli olmayacağı açıkça görülmektedir. Ayrıca Kamu-STK ilişkilerinin somut, eşitlikçi ve şeffaf mekanizmalar aracılığıyla yürütülmüyor oluşu, bu alanda faaliyet gösteren STK'ların ihtiyaç duyduğu fon ve diğer destek mekanizmalarının oluşmasına

olanak sağlamamaktadır. Mevzuat açısından incelendiğinde de mevcut düzenlemelerin 21. Yüzyılın sanat tanımlarını anlama, bu kavramları destekleme ve ileri taşıma konularında yetersiz kaldıkları görülmektedir.

TABLO 1: KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI 2009-2012 KARŞILAŞTIRMALI BÜTÇESİ

Yıl	Bütçe (TL)
2009	1.021.346.000
2010	1.119.458.000
2011	1.203.024.000
2012	1.222.133.000

TABLO 2: KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI BÜTÇESİNİN GENEL BÜTÇE İÇİNDEKİ ORANI

Yıl	Oran (%)
2004	0,39
2005	0,42
2006	0,42
2007	0,41
2008	0,38
2009	0,39
2010	0,39

İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın (İKSV) Temmuz 2011'de yayımladığı *İstanbul'da Kamusal Alanda Sanat Uygulamaları İçin Öneriler* başlıklı raporunda yer verildiği üzere kamusal alanda sergilenen plastik sanatlar bağlamında 1983 yılında yürürlüğe giren 2863 sayılı *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu*¹ 21. Yüzyılın çağdaş sanat ihtiyaçlarını ve taleplerini karşılamamaktadır.² Kamusal alanda plastik sanatların sergilenmesi ile ilgili kültür-sanat alanında çalışan dernek ve vakıfların başvurabileceği ikincil mevzuat ise *Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulu'nun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ve Koruma Amaçlı İmar*

¹ Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.2863&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0>

² *İstanbul'da Kamusal Alanda Sanat Uygulamaları İçin Öneriler*. İstanbul Kültür Sanat Vakfı. http://www.iksv.org.tr/hakkimizda/kultur_politikalari#3

Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik'tir^{3,4}. 2863 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelikler sit alanları ve ören yerleri ile 19. Yüzyılın sonuna dek yapılmış taşınmazları koruma kapsamına almış olsa da, çağdaş sanat eserleri ve kültür öğelerine yönelik bütüncül ve kapsayıcı düzenlemeler içermemektedir.

KÜLTÜR POLİTİKASI

Kültür politikası bir ülkede yaşayan vatandaşların tümünün toplumsal hayattaki konumunu etkileyen ve temel insan hakları gereğince devletler tarafından güvenceye alınması gereken bir konudur. Kültür politikasının kültür hakkının korunması ve bir toplumda yaşayan tüm bireylerin kültür-sanata olan erişiminin sağlanması noktasında önemi göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'nin katılımcı bir şekilde hazırlanmış bir kültür politikası olmaması önemli bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Vaka analizi kapsamında kültür-sanat alanında faaliyet gösteren STK'larla gerçekleştirilen görüşmeler kamu kuruluşlarının kültür-sanat kurumlarının katılımıyla bir politika hazırlama girişimi olmadığını ortaya koymaktadır. Bu görüşmelerde dile getirilen ortak talep, kamu kuruluşlarının STK'larla işbirliği içerisinde tüm paydaşları sürecin bir parçası haline getirerek bir kültür politikası oluşturmasıdır.

Kültür politikası alanında çalışan kültür-sanat derneklerinin faaliyetlerinin çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda, kamu kuruluşlarından talep ettikleri işbirliğinin sadece kültür-sanat eserlerinin sergilenmesi ve korunması üzerine olmadığı görülmektedir. Kültür politikası alanında yürütülen çalışmalar,

kültürel yaşama katılma, erişme ve katkı sağlama hakkı ile birebir ilişkili olduğundan toplumsal düzeyde kritik önem taşımaktadır. Görüşülen STK'lar kültürel yaşama erişme ve katkı sağlama hakkı kapsamında kamu kuruluşlarının bu noktadaki görev ve sorumluluklarını hatırlatma ve konunun takipçisi olma sorumlulukları olduğunu belirtmişlerdir. Ancak bu sorumluluğun gerçekleştirilebilmesi için kültür-sanat alanında faaliyet gösteren STK'ların kamu kuruluşlarıyla etkili bir biçimde istişare edebilmesi gerekmektedir.

TÜSEV'in gerçekleştirdiği görüşmelerde, Türkiye'de bu konuyla ilgili mevcut yasal düzenlemelerin yeterli görülmediği ancak Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası antlaşmalar sebebiyle bu konuda önemli yükümlülükleri olduğu belirtilmiştir. Türkiye'nin 2003 yılında onayladığı *Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi* devletlerin kültür hakkını güvenceye alma ve bu haktan yararlanmayı teşvik etme yükümlülüğünü ortaya koymaktadır. Sözleşme, Anayasa'nın 90. Maddesi gereğince Türkiye'de iç hukuku düzenleyici niteliktedir.^{5,6}

STK'ların faaliyetlerini elverişli bir ortamda gerçekleştirmeleri için kamu kuruluşlarıyla işbirliği içinde olmaları gerekmektedir. Vaka analizine görüş bildiren STK'lar, sivil toplumu kültür politikaları kapsamında karar alma süreçlerine dâhil etmek için somut bir hükümet stratejisi olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca, kamu kuruluşlarının kültür-sanat alanında faaliyet gösteren STK'larla istişarede bulunduğu noktada başlatılan süreçlerin süreklilik kazanamadığına da vurgu yapılmıştır.

⁵ Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme <http://www.tbmm.gov.tr/komiyon/insanhaklari/pdf01/83-93.pdf>.

⁶ Anayasa'nın 90. Maddesi: **MADDE 90-** Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak anlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyumsuzluklarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır.

³ Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulu'nun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.9637&sourceXmlSearch=alan&MevzuatIliSKI=0>

⁴ Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimine Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.9171&sourceXmlSearch=&MevzuatIliSKI=0>

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLARA İLİŞKİN ULUSLARARASI SÖZLEŞMESİ MADDE 15

1. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, herkesin:

- (a) Kültürel yaşama katılma hakkına;
- (b) Bilimsel ilerlemeden ve uygulamalarından yararlanma hakkına;
- (c) Kendisinin yarattığı herhangi bir bilimsel, edebi ya da sanatsal üründen doğan maddi ve manevi çıkarların korunmasından yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul ederler.

2. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerin, bu hakkın tam olarak kullanılmasını sağlama yönünde alacakları tedbirler, bilim ve kültürün korunması, geliştirilmesi ve yayılması için gerekli olan tedbirleri kapsayacaktır.

3. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, bilimsel araştırma ve yaratıcı faaliyetler için gerekli özgürlüğe saygı göstermekle yükümlüdürler.

4. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, bilimsel ve kültürel alanda uluslararası işbirliğinin ve temasların özendirilmesinden ve geliştirilmesinden doğacak yararları kabul ederler.

KÜLTÜR-SANAT YAPILARININ KARAR ALMA SÜREÇLERİNE KATILIMI

Yapılan görüşmelerde STK'lar tarafından dile getirilen önemli bir eksiklik, İKSV'nin *Kamusal Alanda Sanat*⁷ raporunda da açıklanan ve Londra, Paris, Amsterdam ve Viyana örneklerinde

görülen, kentlerin kültür politikalarını üretme noktasında karar alıcı yetkiye sahip, katılımcı, farklı meslek gruplarından bireyleri ve özerk kuruluşların katılımını düzenleyen bir yasal çerçeve ya da mekanizmanın Türkiye'de mevcut olmamasıdır. Bu noktada oluşum süreci devam eden Türkiye Sanat Kurumu (TÜSAK) önemli bir girişim olarak öne çıkmaktadır. TÜSAK'ın kurulması için bir Yasa Taslağı oluşturulmuş ve farklı STK ve kişilerin katılımıyla bir görüş alışverişi toplantısı düzenlenmiştir. Oluşturulan Taslak ve Taslağın yapım sürecinin katılımcı bir şekilde gerçekleşmemesi STK'lar tarafından eleştirilmektedir.⁸ Yasa Taslağı konusunda tartışmalar ve Kurumun yapılanma süreci devam etmektedir.⁹

İKSV'nin kültür politikaları geliştirme projeleri kapsamında gerçekleştirdiği çalışmaları yerel yönetimler seviyesinde özerk ve karma yapıların gerekliliğini ortaya koymaktadır. İKSV, bu kapsamda hazırladığı *İstanbul'da Kamusal Alanda Sanat Uygulamaları İçin Öneriler*¹⁰ başlıklı rapor ile kent bünyesinde kültür politikaları üretecek karma ve özerk yapıların oluşturulmasının gerekliliğini belirtmiştir.¹¹ Kültür-sanat alanında çalışan diğer STK'lar ile yapılan görüşmelerde de yerel yönetimler seviyesinde özerk ve karma yapıların Türkiye'de mevcut olmamasının bu alanda faaliyetler gerçekleştiren STK'ların kamu kuruluşları ile olan ilişkilerinde önemli bir engel olduğu belirtilmiştir. Kültür politikalarına dair karar alma süreçlerine katılım noktasında sınıfsal bir ayrıma sebebiyet vermemek ve kültür-sanat alanında faaliyet gösteren öğelerin özerkliğini sağlayarak politik ve ideolojik baskıyı engellemek bir öncelik olmalıdır.

⁷ *İstanbul'da Kamusal Alanda Sanat Uygulamaları İçin Öneriler*. İstanbul Kültür Sanat Vakfı. http://www.iksv.org/tr/hakkimizda/kultur_politikalari#2

⁸ *İKSV: Devlet kurumlarını TÜSAK taslağından çıkartın*. Aydınlik. Erişim Tarihi: 30 Mart 2014 <http://www.aydinlikgazete.com/sanat3/36899-iksv-devlet-kurumlarini-tusak-taslagindan-cikartin.html>

⁹ *TÜSAK'ta özgürlük yok*. Cumhuriyet. Erişim Tarihi: 03 Mart 2014 http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kultur-sanat/46521/TUSAK_ta_ozgurluk_yok.html

¹⁰ *İstanbul'da Kamusal Alanda Sanat Uygulamaları İçin Öneriler*. İstanbul Kültür Sanat Vakfı. http://www.iksv.org/tr/hakkimizda/kultur_politikalari#3

¹¹ *ibid*

Avrupa Kültür Derneği'nin Her Şeyden Sonra projesi aktif vatandaşlık ve kamu sivil toplum diyalogu ekseninde toplum sanat ilişkisini ele almayı amaçlamaktadır. Dernek, sosyal ve kültürel gelişme sağlayacak fikirlerin oluşması için gerekli tartışma ortamını kültür-sanat alanlarından ve toplumun çeşitli kesimlerinden kişi ve kuruluşları bir araya getirerek sağlamaktadır. Kültür-Sanat alanında çalışan on Derneğin A Soul Four Europe: İstanbul Forumu Küresel Sorunlar, Kültür Vizyonları adlı etkinliğiyle kentlerde yerel düzeydeki sorunların aslında küresel sebeplerle meydana geldiğinin altı çizilerek bu sorunların çözümlerinin müzakereci kamu-sivil toplum diyalogları ekseninde bulunması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Dolayısıyla sanatın güncel politikadan kopuk olmadığı ve kamusal alandaki sorunların tartışılması ve çözülmesi için bir fırsat olduğu vurgulanmaktadır.

Kültür politikaları kapsamında karar alma süreçlerine sivil toplumun katılımına örnek olarak, Türkiye'nin 2007 yılında Avrupa Konseyi'ne verdiği Ulusal Kültür Politikası oluşturma sözünü yerine getirmek amacıyla Ulusal Kültür Politikasını Gözden Geçirme Programı'na katılma taahhüdüyle ilgili süreç gösterilmektedir.¹² Aradan geçen altı yılın ardından Türkiye, Kasım 2013'te Kültür ve Turizm Bakanlığı aracılığıyla Ulusal Kültür Politikasını Avrupa Konseyi'ne sunmuştur.¹³ Bilgi Üniversitesi Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi'ne göre ise kültür ve sanat kurumları, STK'lar, sanatçılar ve uzmanlar

¹² Avrupa Kültür Derneği hakkında ayrıntılı bilgiye <http://www.europist.net/tr/afterall> adresinden erişebilirsiniz.

¹³ *Cultural Policy in Turkey- National Report*. Avrupa Konseyi. http://www.coe.int/t/dg4/culture/heritage/culture/Reviews/CDPP-Bu-2013-19-Turkeynational_en.pdf

politika belgesinin hazırlanması sürecine dahil edilmemişlerdir. Bu nedenle 2011 yılında kültür-sanat alanından 184 kişi, bu alanda daha önce denenmemiş bir yolu deneyerek kolektif bir çalışmayla bir kültür politikası metni hazırlamışlardır.¹² Hazırlanan kültür politikası metni bir özet rapor halinde *Sivil Toplum Gözüyle Türkiye Kültür Politikası Raporu* başlığıyla yayınlanmıştır.¹³ Rapor, sivil alanda faaliyet gösteren unsurların merkezi ve yerel seviyede toplumsal hayatın önemli boyutlarını etkileyecek kültür politikası oluşturulması konusunda, kamu kuruluşlarından bu yönde bir girişim olmadığı halde sorumluluk aldıklarını göstermek açısından önem taşımaktadır.

İKSV, Kültür Politikaları Projeleri kapsamında TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu tarafından yürütülen yeni Anayasa yapım sürecinde, kültürel yaşama katılma, erişme ve katkı sağlama hakkının Anayasaya eklenecek yeni bir madde aracılığıyla güvence altına alınması yönünde görüş bildirmiştir. TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'na iletilen Anayasa maddesi önerisinde ise kültürel yaşama katılma, erişme ve katkı sağlama hakkı şu şekilde gerekçelendirilmiştir:

- **Katılım, herkesin bireysel olarak, başkalarıyla birlikte ve bir topluluk ya da grup içerisinde serbestçe hareket etme, kendi kimliğini seçme, bir ya da birden çok toplulukla kendini özdeşleştirme ya da özdeşleştirmeme ya da bu tercihini değiştirme, toplumun siyasal yaşamına katılma, kendi kültürel faaliyetleriyle uğraşmayı kapsar.**
- **Erişim, herkesin bireysel olarak, başkalarıyla birlikte, bir topluluk ya da**

grup içerisinde, eğitim ve enformasyon yoluyla kendinin ve başkalarının kültürünü bilme, anlama ve kültürel kimliği tam anlamıyla dikkate alan nitelikli eğitim ve öğretim görme hakkını kapsar. Ayrıca, herkesin herhangi bir teknik enformasyon ya da iletişim aracı yoluyla ifade ve yaygınlaştırma biçimleri hakkında bilgilendirme, toprak, su, biyolojik çeşitlilik, dil ya da özel kurumlar gibi kültürel ürünlerin ve kaynakların kullanımıyla ilişkili bir yaşam tarzını benimseme ve kültürel mirastan ve diğer bireylerin ve toplulukların yaratılarından yararlanma hakkı bulunmaktadır.

- *Kültürel yaşama katkı sağlama ifadesi, herkesin toplumun maddî, manevî, zihinsel ve duygusal ifadelerinin yaratılmasına katılma hakkına atıfta bulunmaktadır. Bu hak, bir bireyin ait olduğu topluluğun gelişimine katılma ve bireyin kültürel haklarından yararlanmasını etkileyen politika ve kararların tanım, geliştirme ve uygulama süreçlerine katılma hakkıyla desteklenmektedir.*

Kültürel yaşama katılma hakkının sağlanması devletin hem müdahaleden kaçınması hem de kültürel yaşama katılım ile kültürel yaşamın desteklenmesinin ve geliştirilmesinin önkoşullarını ve kültürel ürünlere erişimi ve bu ürünlerin korunmasını sağlamak üzere pozitif eylemde bulunmasını gerektirir.¹⁴

KÜLTÜR-SANAT KURUMLARINA KAMUNUN MALİ DESTEĞİ

Türkiye’de kültür-sanat alanında çalışan dernek ve vakıfların öncelikli muhatabı olan Kültür ve Turizm Bakanlığı, yerel yönetimlerin, derneklerin ve vakıfların kültürel etkinliklerine mali destek sunmaktadır. Bakanlık tarafından kültür-sanat çalışmalarına sunulacak destekler *Kültür ve Turizm Bakanlığı’nca Yerel Yönetimlerin, Derneklerin, Vakıfların ve Özel Tiyatroların Projelerine Yapılacak Yardımlara İlişkin Yönetmelik* ile belirlenmiştir.¹⁵ Bakanlık, web sitesi aracılığıyla yaptığı bilgilendirmede desteklenecek etkinliklerle ilgili öncelik alanlarını “Kültürel değerlerimizin, küreselleşme ile birlikte, hızla değişmeye hatta yok olmaya başlaması nedeniyle, Bakanlığımızca belirlenen kültür politikaları çerçevesinde, kültürümüzün sahiplenilmesi; değişimi kucaklayan sağlıklı, ilkel, gelişime odaklı kültür programlarıyla kaybolmaya yüz tutmuş kültürel miras niteliğindeki değerlerimizin özgünlüğünün korunması, yaşatılması, geliştirilmesi ve kuşaktan kuşağa aktarılması amacına yönelik projelerin desteklenmesi” olarak belirlenmiştir.¹⁶ Bakanlık tarafından yapılan bu tanımlama gerek kapsamı gerekse yoruma açık oluşu nedeniyle yetersiz görülmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından paylaşılan bilgiler kapsamında, dernek ve vakıfların ne tür etkinliklerine destek sunulacağı ve destek sağlanacak kuruluşların hangi kriterler doğrultusunda belirleneceği şeffaf, açık, önceden belirlenmiş kriterler doğrultusunda kamuoyuyla paylaşılmamaktadır. Yapılan bilgilendirmede sadece, dernekler ve vakıflar tarafından gerçekleştirilecek başvuruların Müsteşar başkanlığında ilgili Müsteşar Yardımcısı,

¹⁵ Kültür ve Turizm Bakanlığınca Yerel Yönetimlerin, Derneklerin ve Vakıfların Projelerine İlişkin Yapılacak Yardımlara İlişkin Yönetmelik: <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=7.5.11189&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=>

¹⁶ Yerel Yönetimlerin, Derneklerin ve Vakıfların Kültürel Etkinliklerine Yönelik Yapılacak Yardımlara İlişkin Başvurular ile İlgili Sıkça Sorulan Sorular <http://www.kultur.gov.tr/TR,31334/yerel-yonetimlerin-derneklerin-ve-vakiflari-kulturel-e-.html>

¹⁴ Yeni Anayasa için Hazırlanan Öneri ve Gerekçe Metni. İstanbul Kültür Sanat Vakfı. http://www.iksv.org/tr/hakkimizda/kultur_politikalari#4

Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı ve Daire Başkanından oluşan komisyonca inceleneceğini belirtilmektedir.

Kent seviyesinde kültür hakkının güvenceye alınmasına yönelik Türkiye'nin de üyesi olduğu Avrupa Konseyi'nin 1992 yılında kabul edilen *Avrupa Kentsel Şartı* (Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu)¹⁷ önem taşımaktadır. Avrupa Kentsel Şartı, devletlerin ve yerel yönetimlerin kent mirasının bir parçası olan sanata yatırım yapma yükümlülüğünü ortaya koymaktadır.¹⁸ Bu noktada kültür-sanat alanında faaliyet gösteren STK'ların yararlanabileceği ve kamu kuruluşlarının STK'lara desteğinin önemli bir parçasını oluşturan kamu fonu mekanizmaları Türkiye'de mevcut değildir. Görüşülen kültür-sanat dernekleri, kültür hakkının güvenceye alınması ve bu hakkın kullanımının teşviki noktasında dernek ve vakıflara *cansuyu fonu*¹⁹ (seed money) ya da *koşulsuz fon* (structural fund) sağlayan bir kamu fonu mekanizmasının olmamasını bu alanın gelişimine önemli bir engel olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Görüşülen STK'lardan biri Türkiye'de kültür-sanat alanında faaliyet gösteren sivil aktörlerin, örnekleri AB üyesi ülkelerde görülen ve kültür-sanat alanında çalışan derneklerin projeleri dışında, sadece bir ofis ve birkaç tam zamanlı personel tutabilmeleri için verilen koşulsuz fon imkânından yararlanamadığını belirtmiştir. İKSV kültür politikaları geliştirme projeleri kapsamında yayınladığı, kamu kültür kurumlarının yeniden yapılanmasıyla ilgili bir görüşte; mali sürdürülebilirliğin bir önkoşul olarak önemine dikkat çekerek, kültür-sanat alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin güçlü bir fon mekanizması ile desteklenmesinin gerekliliğinin altını çizmektedir. Metinde, "Kamunun kültür ve sanatı desteklemek için

ayırdığı fonun uluslararası kriterlere göre dağıtımını sağlayacak bir özerk sanat konseyi oluşumu da dâhil olmak üzere yurtdışındaki örnekler göz önünde bulundurularak, Türkiye için uygun modelin ne olduğunun tartışılması gerektiği" belirtilmiştir.²⁰

TÜSEV'e iletilen bir diğer görüş, kültür-sanat alanında faaliyet gösteren STK'lar için kamu fonu mekanizması bulunmamasının ağırlıklı olarak özel sektör tarafından desteklenen ve festival destekleri odaklı bir kentli-sanat ilişkisi doğurduğu yönündedir. Başka bir deyişle kamunun kültür-sanat faaliyetlerini desteklememesi bu alanın özel sektör tarafından doldurulmasına sebebiyet vermekte bu da, özerk sanat çalışmalarının desteklenmesi yerine genel olarak özel sektörün festivaller üzerinden desteklediği bir sanat-kamusal alan yaratmaktadır. Bu bakış açısı bazı durumlarda sanatçıların özerkliği ve sanat faaliyetlerinin çeşitliliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Türkiye'de Kamu-STK ilişkilerini düzenleyen mekanizmaların bulunmaması kültür-sanat alanında da önemli bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Kültür politikalarının, etkili danışma süreçleri sonunda alanda faaliyet gösteren STK'ların katılımıyla belirlenmesi ve bu politikaların Kamu-STK işbirliği çerçevesinde uygulanması tüm toplumun kültür-sanat faaliyetlerine erişimi açısından önem taşımaktadır.

¹⁷ *Avrupalı Kentli Hakları Deklarasyonu*. T.C. Ankara Valiliği. Erişim Tarihi: 03 Mart 2014. <http://www.ankara.gov.tr/Portal.asp?X=AB28>

¹⁸ *Avrupalı Kentli Hakları Deklarasyonu*. T.C. Ankara Valiliği. Erişim Tarihi: 03 Mart 2014. <http://www.ankara.gov.tr/Portal.asp?X=AB28>

¹⁹ Cansuyu fonu yeni kurulan kuruluşlara başlangıç masraflarını karşılamaları amacıyla verilen fonlardır.

²⁰ İKSV: *Karar süreçlerine sivil kültür kurumları ve sanatçılar da katılmalı*. T24. Erişim Tarihi: 23 Şubat 2014 <http://t24.com.tr/haber/karar-sureclerine-sivil-kultur-kurumlari-ve-sanatcilar-da-katilmali/251781>